

1.čtení: Oz 11,1-11

Hlavní čtení: Lk 13,1-9

Je to tady. Stará a známá otázka: Proč? Proč se stali Galilejci obětí Pilátovy zvěle? Proč na těch osmnáct spadla věž? Proč se někdo narodil slepý? Proč je někde zemětřesení? Proč někdo dostal rakovinu?

Občas si takovou otázku položí leckdo z nás. Boží dopuštění? Boží trest? Úrdek Nejvyššího, který my nejsme schopni pochopit? Něco, s čím se máme smířit? Anebo osud? Anebo snad dokonce trest za hříchy z minulých životů?

V Písmu se otázka zla taky řeší - kde se na světě bere, jaký je původ a smysl všelijakých zlých skutečností. Řeší se, protože ji řešíme my lidé. Tak jako Bible vznikala v různých dobách, na jejím vzniku se podíleli různí lidé, měli svůj život, své zkušenosti, své otázky a své odpovědi - tak i v Bibli najdeme různé a často navzájem se lišící, možná i protikladné pohledy a názory.

Víra v Boha, který řídí svět a stará se o spravedlnost, vedla u Izraelců (stejně jako u dalších starověkých národů) k přesvědčení, že mezi činy člověka a jeho osudy je příčinná souvislost. V Bibli se na mnoha místech mluví o odplatě - už vyprávění ze začátku knihy Genesis (o Adamovi a Evě) je postaveno pod zorný úhel odplaty za neposlušnost. Tak dávno, ve starověku nebo možná ještě dřív, má své kořeny ta otázka, která člověka napadne, když se stane něco zlého: Za co? Proč zrovna já/on/my?

U proroků se přesvědčení o odplatě týká nejen jednotlivce, ale celého Izraele a všech národů. Proroci ale taky ujišťují, že se Bůh slituje a odpustí těm, kteří se odvrátí od zlého. Protože Bůh si nelibuje ve smrti, ani ve smrti hříšníka, ale chce, aby se hříšník obrátil a byl živ.

A tak můžeme z biblických textů vedle staré zkušenosti, že hřích se netýká jen svého původce, ale zasahuje i lidi kolem, slyšet také jasný nesouhlas s kolektivní odplatou. Třeba u proroka Ezechiele můžeme číst: „*Duše, která zhřeší, ta umře. Syn neponese nepravosti otcovy, aniž otec ponese nepravosti synovy.*“

Nejenom o odplatě za hříchy, ale i o tom, jak Bůh odměňuje ty, kdo se ho bojí, bibliční autoři přemýšlejí. Někdy to vypadá dokonce tak, jako by vše záleželo na člověku, jak s ním Bůh bude jednat. Když nebudeme (moc) hřešit, musí nám Bůh žehnat - nebo nás aspoň nechá na pokoji.

Jenže pak nalistujeme knihu Jób a jsme najednou uprostřed zápasu s tím, že život člověka nelze měřit podle schématu hřích-odplata, zbožnost-odměna. Že to tak vždycky nefunguje, že i spravedlivé a zbožné může potkat a potkávat leccos zlého a že je možné se Boha ptát, naříkat před ním a třeba se i přít a hádat. A přitom uznat, že naše schémata, naše černobílé vidění a očekávání má své meze.

Můžeme se jako Kazatel smířit s očividnou skutečností, že to na světě nechodí podle lidských přání a lidských měřítek spravedlnosti („*Jsou spravedliví, které jako by poznamenalo dílo svévolníků, a jsou svévolníci, které jako by poznamenalo dílo spravedlivých.*“ Kaz 8,14). Anebo se třeba s žalmistou propracovat k závěru, že vztah s Bohem je víc než jakákoli naše představa o tom, jak by mělo spravedlivé Boží jednání s člověkem vypadat (srv. Ž 73).

I v Novém zákoně se setkáváme s myšlenkou odplaty nebo odměny. Nejedno z Ježíšových podobenství a kázání reaguje na veřejné mínění, že Bůh je tu k tomu, aby spravedlivě odplácel dobré nebo zlé činy člověka - buď v tomto životě, nebo v tom budoucím, který začne zmrtvýchvstáním a soudem.

Ježíš přitom obvyklé představy o Boží spravedlnosti a Božím působení v tomto světě dost důrazně nabourává.

Spravedlivá odplata podle našich měřítek by totiž znamenala nejen pro ty v Siloe, ale kdekoli jinde jen odsouzení. Protože nikdo z lidí není tak dobrý, aby si nějakou odměnu, Boží požehnání, dobrý život, zdravé děti a tak dále, zasloužil.

A tak můžeme z dnešního evangelia znovu a důrazně slyšet něco, co se táhne celou Biblií jako ta příslovečná červená nit: Bůh není jen spravedlivý soudce, ale také milosrdný, milostivý Otec, který jistě taky od člověka žádá poslušnost a věrnost, ale nejedná s námi podle našich skutků, nýbrž podle své milosti a dobroty. Takže to, co dává, je nesrovnatelné s lidským počínáním.

Pro lidi, kteří by rádi měřili přesně podle zásluh, je tato velikost Boží dobroty nepochopitelná a provokující (vzpomeňte si jen na podobenství o dělnících na vinici nebo na marnotratného syna...).

Ani odměna za zásluhy ani trest za hříchy (vlastní, rodičů, z minulých životů) - takový je Ježíšův postoj ke katastrofě a neštěstí a „Božímu dopuštění“.

Oběti masakru ani oběti neštěstí, nemocní ani postižení - to není projev Božího trestu, ba ani projev Boží spravedlnosti nebo Boží vůle.

Ani v tom dnešním evangelijním textu se neodpovídá na otázku „proč“. Některé věci zůstanou nepochopitelné, zůstanou bolestí, otázkou, tajemstvím - ale nepatří se je házet na Pána Boha. Bůh nepůsobí, aby padaly věže nebo letadla. Neposílá teroristy a diktátory.

Ba ani nemoci a ani smrt. Věřím.

Ti Galilejci nebyli větší hříšníci než ostatní. Ty, co zahynuli v troskách věže v Siloe, neměl Pán Bůh méně rád. Jediné, co k tomu Ježíš říká, je: „*Nebudete-li činit pokání, stejně tak zahynete.*“ Jestliže se neobráte, neobnovíte svůj vztah k Bohu, bude váš život takto zmařen.

Ne, nestraší se tu ohněm pekelným a neřinčí se řetězy. Ten krvelačný způsob některých kazatelů - vyděsit člověka k smrti a pak ho vítězoslavně přivést k Bohu ani Ježíš ani evangelista Lukáš nepoužívají. Naopak - to, o co jde, co se tady nabízí a k čemu se zve, je veskrze pozitivní: Dobrý život, který ponese ovoce. Vztah k Bohu, který nebude zatarasen hříchem. Cesta, která bude mít svůj cíl v Božím království, a ne v marnosti.

Z všelijakých představ a schémat o Bohu, z různých kázání jde hlava kolem. Jaký je Bůh?

Nejvyšší spravedlivý? Absolutně dobrý? Milující, avšak trestající Otec? Všemohoucí, jehož úradky nechápeme? Soudce, který odkládá svůj hněv na den posledního soudu? Jan Křtitel kázal: „*Sekera už je na kořeni stromu; každý strom, který nenese dobré ovoce, bude vyřat a hozen do ohně.*“ Ježíš k tomu v podobenství říká: „*Ještě ho nevytínej. Ponech ho, ať ho okopám a pohnojím. Snad ponese ovoce.*“

Bůh, který s námi jedná shovívavě - o takovém svědčí Ježíš. Bůh, který má člověka tuze rád, a proto nedolomí nalomenou třtinu a nezhasí doutnající knot. Dává šanci, trpělivě čeká, zda se k němu člověk vrátí, zda se k němu vrátí jeho lid. Bůh, který není ješitný a urážlivý, ba ani mstivý. Jeho láska k lidem je silnější než hřích a mocnější než hněv.

Všechny naše řeči o Bohu jsou jen chabé pokusy, které ho nevystihnou. Všechny písně a kázání, ba i celé biblické svědectví. Naše pokusy, představy a schémata. Pomáhají nám pochopit skutečnost kolem nás i naši víru. Ale ty představy nejsou Bůh. Prodíráme se jimi někdy podobně jako bibliční svědkové, jako ostatní před námi a vedle nás.

Ve všelijakých otázkách po Bohu a v nejistotě víry ale můžeme mít před očima Boha, kterého ukazuje Ježíš. Otce Ježíše Krista. Můžeme se učit důvěřovat, věřit v Boha, který nás neděsí, nestraší, nevyhrožuje. V Boha, který sází na lásku víc než na pevnou ruku. V Boha, který se v nás tolikrát zklamal, a přece znovu nabízí ruku k záchraně. V Boha, který pořád ještě doufá, že se k němu vrátíme z vděčnosti, ne ze strachu. V Boha, který se chce radovat z dobrého ovoce, které ponese. V Boha, který je v Kristu s námi. Amen.

MODLITBA: Je toho tolik, Pane, čemu nerozumíme. Prosíme, dej, abychom v každé situaci dokázali najít důvěru ve tvou milost a ve tvou lásku. Amen.